

2 Neophodno povećanje plata Humaniji uslovi rada u njegovateljstvu

3 Borimo se za plate – koje prate poskupljenja

4 U skladu sa vremenom Digitalizacijom brže do informacija

Broj 7 | Shkurt 2023 | Srpski / Hrvatski / Bosanski

Dodatak «work» novinama | Redakcija T +41 31 350 21 11, F +41 31 350 22 11 | info@unia.ch | www.unia.ch

Godina 2024. Je ključna godina za penziono osiguranje prvog stuba osiguranja u Švajcarskoj

Naš posao zaslužuje dobre penzije

Penzioneri zaslužuju dostojanstven život nakon dugih godina napornog rada – 13. penzija jača generacijsku solidarnost

U martu 2024. glasamo o dva nacrtu. Prvo, o našoj inicijativi AHV x 13, koja za cilj ima povećanje penzija. Moramo pomoći da ova inicijativa bude usvojena. Drugo, o Inicijativi o penzijama. Njom se predviđa pomjeranje starosne granice na 67 godina i ona ne smije biti usvojena. U 2024. godini cilj nam je da spriječimo dalja pogoršanja u pogledu penzija, kao i da ojačamo AHV.

Brigitta Bernet, ekspertkinja za socijalnu i obrazovnu politiku, Odjeljenje za politiku, Unia

Švajcarska je prije 75 godina uvela AHV, svoje najvažnije socijalno postignuće. AHV penzije treba da nam obezbijede finansijsku stabilnost u penziji, čak i ako nismo mogli da zaradimo veliko bogatstvo. Kako predviđa Ustav u Članu 112, ova osnovna penzija mora biti dovoljna da «na prikladan način pokrije egzistencijalne troškove». Potrebno je da konačno i zaista sprovedemo ovaj cilj, a ne da nastavimo da ga ignorišemo, kako bi to uostalom željele građanske struje.

DA za jačanje prvog stuba

Od Ustavom predviđene penzije dovoljne za egzistenciju dalji smo nego ikad prije. Kupovna moć pensionera zbog poskupljenja nastavlja strmoglav pad. Kirije, struja, namirnice – sve poskupljuje. Ono što preostane razbija čekić premija zdravstvenog osigura-

nja. One će sljedeće godine porasti za dodatnih 8.7%. Mnogim penzionerima već danas jedva da ostaje išta za život. Situacija u proteklih nekoliko godina posebno pogađa osobe sa malim penzijama. Među njima ima najviše žena i migranata. Kako cijene sve više rastu, njihove penzije vrijede sve manje. Poskupljenje i premije zdravstvenog osiguranja u međuvremenu pojedju jednu mjesečnu penziju.

Potrebno je povećanje penzija – odmah!

Zbog toga je hitno potrebno povećanje penzija koje će omogućiti da rupa u novčaniku pensionera ne nastavi da raste. Tu nastupa inicijativa AHV x 13, o kojoj će se glasati 3. marta 2024. Inicijativa je jednostavna ali pogađa suštinu: traži uvođenje dodatne rate AHV penzije, baš kao što mnogi lju-

di danas dobijaju 13. platu. Kada se to preračuna na mjesečni iznos, dolazimo do momentalnog povećanja za 8,3%. Od 13. penzije najviše će profitirati oni koji su tokom radnog vijeka imali male ili srednje prihode. I to je tako i pošteno, jer je upravo najsiromašnijim penzionerima poboljšanje najpotrebnije. 13. penzija može nadoknaditi gubitak kupovne moći i baš zato dolazi u pravom trenutku!

NE za dodatno pomjeranje starosne granice!

S druge strane, potpuno je pogrešna sramotna Inicijativa o penzijama Mladih liberala, o kojoj će se takođe izjašnjavati 3. marta 2024. godine. Ona traži pomjeranje starosne granice za penziju – prvo na 66 godina, zatim na 67, a zatim sve dalje. Ovaj prijedlog je tipičan plan uništavanja

socijalnih struktura iz kruga velikih banaka, osiguranja i njihovih političkih zastupnika. Pomjeranje starosne granice na 67+ je potpuno odsječeno od stvarnosti, jer se radnici danas već sa 55 godina tjeraju sa tržišta rada. Međutim, inicijativa prije svega nije fer i socijalna jer ljude sa niskim primanjima tjera da rade dok ne padnu sa nogu. A oni koji vrhunski zarađuju svejedno mogu da priušte sebi raniji odlazak u penziju. Inicijativa o penzijama je šamar u lice svima koji se bave fizički napornim radom, zbog čega im se predviđa kraći životni vijek, a sada očigledno i kraća penzija. Više rada za manje penzije? To ne dolazi u obzir!

DA za 13. AHV penziju (AHV x 13), NE za Inicijativu o penzijama (67+)! Postavimo smjernice za budućnost, ali onako kako treba!

Editorijal

Migracija je dobra za starosno osiguranje (AHV). Mi, migranti, plaćamo više doprinosa u fond starosnog osiguranja (AHV) a dobijamo znatno manje plaćanja. Tako će biti i narednih decenija. Činjenica je da mi migranti u prosjeku zarađujemo manje od Švajcaraca. Kao rezultat toga je da manje ostavljamo za štednju za period posle radnog vijeka odnosno za period penzionisanja. Migranti koji su zaposleni u branšama sa nižim zardama i žene koje uglavnom rade ili kućne poslove ili djelomično te zbog toga ne uplaćuju u drugi stub osiguranja penzionkasu moraju osigurati egzistenciju u starosti od AHV penzije. Današnje kirije stanarine, rastuće premije zdravstvenog osiguranja i troškovi električne energije pojedju mjesečnu penziju već na početku mjeseca. Dakle vrijeme je da se nešto promijeni. Pensioneri zaslužuju 13. mjesečnu penziju, kako bi spojili kraj s krajem i kako ne bi skliznuli dublje u starosno siromaštvo. Zato je ovo glasanje koje predstoji toliko važno. Dakle, svako ko glasa za na glasačkoj kutiji 3. marta 2024 daje doprinos ljudima koji su vrijedno radili i zato zaslužuju dostojanstven život. Ideja da se starosna granica za odlazak u penziju poveže sa životnim vijekom bi značilo pomjeranje starosne granice za penzionisanje, u početku na 66 godina ili 67 godina a zatim sve više da pomjeraju starosnu granicu za penzionisanje. Očekivano trajanje života migranata je u prosjeku 5 godina kraće od onih koji su ovdje rođeni. Ali nije cilj da ljudi koji rade težak fizički posao svaki dan rade do svoje smrti. To je antisocijalno i nepravedno i ugrožava međugeneracijsku solidarnost. Stoga: NE povećanju starosne granice za odlazak u penziju. Do tada Vam želim srećne praznike i dobar odmor sa najmilijima!

Hilmi Gashi

Kratke vijesti

Veći minimalci za povremene i privremene radove

Socijalni partneri kolektivnog ugovora (GAV) za branšu unajmljivanja osoblja – sindikati Unia i Syna, Trgovački savez Švajcarske, organizacija Radnici Švajcarske i savez poslodavaca swissstaffing – nakon intenzivnih pregovora došli su do GAV-a za sljedeće četiri godine. Minimalci koje predviđa GAV za ovu branšu važe za zaposlene na privremenim i povremenim radovima u branšama za koje ne postoji opšteobavezujući GAV. U 2024. godini porašće za 3,2%. U godinama koje slijede zaključno sa 2027. povećavaće se koliko i poskupljenje, a u najvećem broju kategorija biće veći za još dodatnih 1%. Socijalni partneri traže od Državnog sekretarijata za privredu (SECO) da se novi GAV proglašuje opšteobavezujućim od 1. januara 2024. i to na četiri godine, kako bi mogao da pruži važan doprinos zaštiti plata i uslova rada u Švajcarskoj.

Damping plate: «Divlji zapad» na gradilištu bolnice u Zitenu

Prilikom izgradnje platforme za slijetanje helikoptera u okviru nove bolnice u Zitenu, monter dobijaju samo polovinu plate, naime 14,98 evra po satu. Zapošljava ih inostrana firma za povremene radove, što nije u skladu sa zakonom. Oduzima im se čak i na putnim troškovima: dobijaju samo 10 franaka dnevno za obroke, iako GAV predviđa 18 franaka. Sve u svemu, radnicima se na mjesečnom nivou ukrade oko 3000 franaka. I to najmanje toliko, je od 22. oktobra uopšte nisu ni primili platu, iako je ugovorena isplata na sedmičnom nivou. Ovaj aktuelni slučaj pokazuje još jednom koliko su važne prateće mjere (FlaM). Unia zahtijeva od uprave bolnice da prekine kršenje zakona na gradilištu i da omogućiti zaposlenima da dobiju svoju punu platu.

Peticija za bolju zaštitu građevinskih radnika tokom lošeg vremena

Građevinski radnici poručuju: Dosta je bilo! 19.412 radnika potpisalo je peticiju za bolju zaštitu tokom lošeg vremena i vrućina. Njihovi zahtjevi su jasni: Ozbiljno shvatanje LMV-a: građevinske firme moraju u slučaju opasnosti obustaviti rad. Zdravlje je važnije od rokova: investitori moraju prihvatiti pomjeranje rokova ako je tome razlog bezbjednost na radu ili zaštita zdravlja, onako kako to predviđa Norma za branšu SIA-118. Fer pravila za osiguranje u slučaju lošeg vremena: građevinski radnici i firme osiguranju za slučaj nezaposlenosti plaćaju premije osiguranja za slučaj lošeg vremena, ali zbog prestrogih kriterijuma jedva da može da im se isplati novac. Jasni kriterijumi za obustavu rada pri lošem vremenu i vrućinama: kriterijumi bi morali biti jasno regulisani zakonom. Građevinski radnici zahtijevaju okrugli sto za kojim će između ostalog sjediti savez građevinskih preduzetnika, drugi savezi iz branše građevine, Suva, kao i javni investitori. Potrebne su konkretne mjere kako bi se zaštitilo zdravlje radnika.

Zakon o dnevnom boravku: potrebno je brzo i socijalno pravično rješenje

Jedan od glavnih zahtjeva feminističkog štrajka 14. juna 2023, na kom je učestvovalo 300 000 ljudi, bila je usklađenost poslovnog i privatnog života. To je moguće samo ako postoji dovoljno priuštivih mogućnosti za čuvanje djece. Kako bismo se konačno približili ovom cilju, dakle stvaranju dovoljno mogućnosti da se djeca širom Švajcarske nekome povjere na čuvanje, potrebno je dobro i stabilno finansiranje. Trenutna ponuda u Švajcarskoj u poređenju sa drugim državama ne raspolaže sa ni izbliza dovoljno finansija. Nema mjesta u dnevnim boravcima i vrtićima. Osoblje je preopterećeno. Troškovi za porodice su ekstremno visoki. SGB se zbog toga zalaže da se omogućiti dovoljno veliko, stabilno i dugoročno subvencioniranje institucionalnog čuvanja djece kroz model dodatka za čuvanje djece. Vrijeme nas pritiska. Mora se stati u kraju bespotrebnim odlaganjima. Potrebno nam je hitno poboljšanje u pogledu finansiranja čuvanja djece.

Neodgovorno ponašanje građevinskih preduzetnika

Smanjenje realnih plata je nehuman gest za građevinsku branšu

Savez građevinskih preduzetnika je odgovoran za jedinu beskorisnu rundu pregovora ove jeseni! Krajem oktobra je jednostrano prekinuo pregovore o platama sa sindikatima, a da pritom nije dao nijednu ponudu. To znači dodatna smanjenja realnih plata za veliki dio građevinskih radnika. S obzirom na velika poskupljenja od 6,4% u periodu od 2020. godine, njihova realna plata je i do 4% manja nego 2020. godine.

XYZ

Obrti u građevinskoj branši rastu već godinama. Ove jeseni dostigli su novi rekord. I knjige porudžbina su prepune. Međutim, građevinski radnici nalaze se u izuzetno teškoj situaciji: sve manje radnika mora sve više da radi, a rokovi ih sve više pritiskaju. Na sve to, gubitak realne plate mnogih građevinskih radnika u protekle tri godine iznosi oko 4%.

Savez poslodavaca odbija povećanje plata

Savez građevinskih preduzetnika svojim članovima «hitno» savjetuje da ne potpisuju ugovore sa investitorima, ako automatski nije obračunato izjednačenje sa poskupljenjem. I to je sasvim u redu. Međutim, potpuno je nerazumljivo da isti taj savez odbija bilo kakvo opšte povećanje plata. Da je moguće i drugačije pokazuju branše vezane za građevinu, u kojima je ove jeseni za skoro svaku ispregovano opšte povećanje plata – u nekima čak i veće od poskupljenja.

Građevinskim radnicima slijedi borba za opšte povećanje plata

Građevinski radnici neće sjediti skrštenih ruku

Odluka saveza građevinskih radnika da u trenutnoj ekonomskoj situaciji insistiraju na smanjenju realnih plata neodgovorna je prema branši i pokazuje nepoštovanje

prema građevinskim radnicima. Jednostrani prekid pregovora od strane saveza nije u skladu ni sa jednim pravilom ugovornog partnerstva. Građevinski radnici su razočarani i zbog toga će se sljedeće godine još snažnije zalagati za fer povećanje plata.

«Njega uzela bolovanje»

Hitne mjere i fer finansiranje njege to je medicina!

Njegovatelji su demonstrirali pod motom «Hitne mjere i fer finansiranje njege to je zapravo medicina!». Velikom akcijom su 26. novembra na trgu Bundesplac zahtijevali hitno donošenje novih mjera. Situacija u branši njege je sve gora. Godinu dana nakon usvajanja Inicijative za njegu, branšu na mjesečnom nivou još uvijek napušta po 300 njegovatelja. To je opasno jer uskoro neće biti moguće obezbijediti adekvatnu njegu.

Emine Sariaslan

Egzodus u branši njege ne prestaje jer se od usvajanja Inicijative o njezi apsolutno ništa nije promijenilo: hitne mjere koje smo na trgu Bundesplac zahtijevali u novembru 2022. godine nisu usvojene, loši uslovi rada i nedovoljan budžet još uvijek štete branši. Kvalitetna njega naših roditelja i baka i deka time je dovedena u opasnost. Zbog toga, u cilju dobrostanja građana i pacijenata, nastavljamo da vršimo pritisak i ostajemo pri svojim zahtjevima, poručili su njegovatelji. Boriće se sve dok se uslovi rada ne poboljšaju!

Pet zahtjeva njegovatelja

Demonstranti su, pored hitne reforme Inicijative za njegu, zajednički snagama od države i kantona zahtijevali još pet hitnih mjera:

1. **Plate/radno vrijeme:** znatno povećanje plata za isti obim rada, odnosno skraćivanje radnog vremena za dosadašnju platu.
2. **Dodaci:** ogromno povećanje postojećih dodataka i dodatak u vremenu, kao i uvođenje novčanog dodatka za kratkoročne promjene radne satnice.
3. **Odmor:** najmanje pet sedmica odmora za mlade od 49 godina, za starije od 50 najmanje šest sedmica, a nakon 60. godine po sedam.
4. **Realno evidentiranje i plaćanje radnog vremena:** npr. uključujući vrijeme potrebno za presvlačenje, kao i vrijeme potrebno da se pređe put od jednog pacijenta do drugog u okviru Spitex-a.
5. **Čuvanje djece:** novčani dodaci za porodice za potrebe čuvanja djece.

Za njegovateljstvo su nužne hitne mjere poboljšanja plata i uslova rada

Zakon ne štiti zaposlene u branši njege u dovoljnoj mjeri. Na primjer, oni imaju kraće pauze nego zaposleni u drugim branšama, a takođe češće rade vikendom. Uslovi rada, posebno za zaposlene u staračkim i domovima za njegu, vrlo su rijetko regulisani. Loši uslovi rada ostavljaju posljedice i po zdravlje njegovatelja, što predstavlja još jedan od razloga zbog kojih gotovo polovina napušta ovo zanimanje.

Mobilizacija se isplati:

Plate ponovo prate inflaciju

Opšte povećanje realnih plata, prije svega u trgovini i važnim kolektivnim ugovorima (GAV) tercijarnog sektora, donosi neophodno jačanje kupovne moći za 700 000 radnika. Kako bi radnici konačno dobili dio koji im pripada, potrebno je da sljedeće godine mobilizacija bude još jača.

Marie Saulnier Bloch

Oko 20 000 osoba demonstriralo je u Bernu u okviru nacionalnog protesta za kupovnu moć 16. novembra. Prije toga je 7. oktobra 1200 građevinskih tehničara i električara izašlo na ulice u Cirihi. Postignuti su sljedeći uspjesi:

- Unija je u najvećem kolektivnom ugovoru za branšu trgovine postigla povećanje plata koje premašuje izjednačenje sa poskupljenjem. 120 franaka više u građevinsko-tehničkoj branši, što za najniže plate predstavlja i preko 2,5%. Gotovo svi postignuti dogovori o povećanju plata predviđaju povećanja jednaka poskupljenjima, ili čak i znatno veća od njih. U zavisnosti od konkretnog slučaja dolazi i do daljih poboljšanja, npr. kada je riječ o naknadi putnih troškova i pravu na odmor.
- Važni Unijini ugovori u uslužnim djelatnostima predviđaju i više od izjednačenja sa poskupljenjem. U Coop-u su, na primjer, plate manje od 4.800 franaka povećane za 140 franaka, što znači između 2,9 i 3,3%. U GAV-u za unajmljivanje osoblja za 3,2% za sve kategorije. U frizerskoj branši u zavisnosti od kategorije od 1,8 do nevjerojatnih 12,5%.

Industriji tek predstoji veći dio pregovora o platama. To da su oni mogući pokazuje na primjer postignut dogovor sa livnicom Nottaris, u kojoj će svi zaposleni dobiti povećanje od 4%. Kod proizvođača namirnica Wander minimalci se povećavaju za 200 franaka, a efektivne plate za 2,3% (opšte + pojedinačno).

Međutim, smanjenje realnih plata koje je u toku 2021. i 2022. godine u prosjeku iznosilo 2,7%, ne može se nadoknaditi dogovorenim povećanjima. Dobili smo neke bitke, ali ne i rat: blokada plata u branši građevine velik je izazov. Kako bi zaposleni konačno dobili dio koji im pripada, potrebno je da mobilizacije sljedeće godine budu znatno snažnije.

Opšte povećanje plata u tercijarnom sektoru samo jedan korak naprijed - borba se nastavlja i drugim sektorima

Izopštavanje koristi samo poslodavcima!

Jednak tretman za sve građane

Radnici koji nemaju pasoš sa bijelim krstom, sezonski radnici, radnici koje je u inostranstvo poslala firma, oni koji rade u drugoj državi, osobe bez papira: brojne su situacije na koje će se skrenuti pažnja 18. decembra. Pridružite se akcijama u svom regionu i pozovite migrante da se priključe Uniji!

Marie Saulnier Bloch

Ujedinjene nacije su 2000. godine proglasile 18. decembar Međunarodnim danom migranata. On je podsjetnik na usvajanje Međunarodne konvencije o zaštiti prava svih radnika migranata i članova njihovih porodica koje se dogodilo 18.12.1990. godine, a koju Švajcarska do dana današnjeg nije ni potpisala, ni ratifikovala.

Unija je najveća organizacija migranata u Švajcarskoj. Zajedno između ostalog zahtijevamo da se prestane sa diskriminacijom na osnovu porijekla i boravišnog statusa, da se sprovodi inkluzivna i dostojanstvena migraciona politika, kao i politika azila, jednak tretman za sve građane, fer plate i sigurne uslove rada, kao i nultu

toleranciju u slučaju rasističkih napada na našim radnim mjestima i na ulici. Interesna grupa (IG) za migracije svake godine organizuje akcije po regionima. Tako će se, na primjer, 18. decembra na trgu Bundesplac u Bernu održati akcija u organizaciji IG za migracije: dobra prilika da osvijestimo poslanike u parlamentu! IG za migracije regiona Nojenburg uz to 17. decembra tradicionalno organizuje svoj mali festival velikih naroda: božanstven provod je zagarantovan! Raspitajte se o aktivnostima koje su planirane za vaš region i ne oklijevajte da ponudite svoje ideje i svoju pomoć - svako učestvovanje je dobrodošlo!

Interview

Uznemiravanje na radnom mjestu: Šta učiniti?

Mnogi zaposleni žale se na seksualno uznemiravanje na radnom mjestu. Časopis Horizonte je o tome razgovarao sa Aude Spang, Unijinom sekretarkom za ravnopravnost.

Kada se neko određeno ponašanje može okarakterisati kao seksualno uznemiravanje?

Mnoge žene smatraju da nikada nisu doživjele seksualno uznemiravanje jer zapravo često ne znaju šta se pod tim pojmom podrazumijeva. Dakle, svako ponašanje sa seksualnom konotacijom koju osoba ka kojoj je usmjereno smatra nepoželjnim, predstavlja seksualno uznemiravanje. To ponašanje može biti davanje primjedbi o seksualnim obilježjima (npr. o figuri), nepoželjne izjave o seksualnosti, sugestivni pogledi ili gestovi, pokazivanje pornografskog materijala, dodiri, pa sve do silovanja.

Koliko je rasprostranjeno uznemiravanje na radnom mjestu?

Posljednje ispitivanje o seksualnom uznemiravanju koje je sprovela Savezna kancelarija za ravnopravnost zajedno sa SEKO-m bilo je 2008. godine: nakon toga ništa! Pritom je činjenično stanje bilo alarmantno: anketa je pokazala da je svaka treća žena tokom svoje karijere seksualno uznemiravana. Međutim, od pojave Me-Too pokreta i feminističkog štrajka 14. juna 2019. primjećujemo da se ovom problemu poklanja više pažnje: mnogo više žena prijavljuje seksualno uznemiravanje ili se bori protiv njega.

Unia je 2019. sprovela anketu među učenicima u dualnom sistemu. Kakvi su bili njeni rezultati?

Anketa je pokazala da je 33% učenika barem jednom uznemiravano na radnom mjestu, od toga 80% anketiranih žena, kao i gotovo svaki drugi muškarac. To je poražavajuće: učenici zavise od drugih, što ih čini posebno ranjivim. Seksualno uznemiravanje je prije pitanje moći nego pitanje seksa, a u najvećem broju slučajeva «lakši» oblici uznemiravanja, kao što su seksualne aluzije ili nipodaštavajući komentari, ne javljaju se izolovano, nego u kombinaciji sa drugim «težim» oblicima. Dakle, svaki oblik uznemiravanja ukazuje na to da vjerovatno postoji strukturni problem i da je stoga neopodno odreagovati.

Šta još Unia čini kako bi spriječila uznemiravanja na radnom mjestu?

Zahvaljujući anketi je i za ugostiteljstvo postalo jasno sa koliko seksualnog uznemiravanja i mobinga se zaposleni u ovoj branši susreću. Uz to je ova tema relevantna i za žene u oblasti građevine, žene su u tzv. muškim branšama posebno izložene riziku od uznemiravanja. Za ove branše se planiraju kampanje na tu temu.

Dio smo platforme www.belaestigt.ch, koja nudi besplatno savjetovanje na nekoliko jezika. Takođe svake godine učestvujemo u kampanji «16 dana protiv radno-specifičnog nasilja», gdje se tematizuje nasilje na radnom mjestu. Pored toga imamo i brošuru (unia.ch/de/arbeitswelt/von-a-z/sexuelle-belaestigung) i savjetujemo i pružamo podršku u slučaju problema.

Šta sami zaposleni mogu da učine protiv uznemiravanja?

Važni su dokazi: potrebno je zabilježiti i sačuvati sve što ima veze sa uznemiravanjem. Počinocu se jasno treba staviti do znanja (ako je potrebno i naknadno, a i pismenim putem) da je takvo ponašanje nepoželjno. A mogu se preduzeti i pravni koraci. Međutim, u mnogim slučajevima je smislenije prvo riješiti konflikt nekim drugim putem. Ne treba čutati o problemu, nego se dobro posavjetovati i potražiti podršku u sopstvenom okruženju. Uznemiravanje na radnom mjestu je zakonom zabranjeno! Uvijek se sjetite: zaštita je obaveza poslodavca, a odbrana vaše pravo.

Marília Mendes

Pitanja & odgovori

Teško bolestan: smije li me šef otpustiti?

Imam 55 godina i već pet godina sam zaposlen u jednom malom porodičnom preduzeću. Sada sam se teško razbolio. Nažalost nije moguće predvidjeti kada ću ponovo moći da radim. U zavisnosti od zdravstvenog stanja mogu da obavljam od 20 do 40% obima posla. Imamo osiguranje koje isplaćuje dnevnicu za slučaj bolesti 720 dana. Moj šef je nagovijestio da će uskoro morati nekoga da zaposle na moje mjesto. Plašim se da će me uskoro otpustiti i zbog toga se brinem za svoju egzistenciju. Smije li me šef otpustiti ako nisam u stanju da radim?

STRAH ZA EGZISTENCIJU: Gubitak radne sposobnosti sa sobom nosi mnoge brige. (Foto: Alamy)

Regula Dick: Ukoliko niste radno sposobni, tokom izvesnog perioda ne smijete dobiti otkaz. Postoji takozvani zabranjeni period. Ovo je peta godina da ste na ovom poslu, te stoga zabranjeni period iznosi 90 dana. Čim počne 6. godina rada rok se produžava na 180 dana. To znači da je zabranjeni period sve duži. Pritom se dani koji su već protekli odbijaju od novog broja dana. Vi srećom imate osiguranje za isplatu dnevnica za slučaj bolesti. Preporučujemo vam da se već sada raspitate da li je riječ o osiguranju koje će vam isplaćivati dnevnicu i po isteku ugovora o radu, ili je potrebno da predete na osiguranje za pojedinačne slučajeve. Ukoliko ljekari smatraju da još dugo nećete moći da radite, trebalo bi da se prijavite za invalidsko osiguranje, svakako najkasnije nakon šest mjeseci.

(Work, 17.11.23)

Dobijen otkaz: da li ću još uvijek dobijati putne troškove?

Poslodavac me je otpustio. Otkazni rok iznosi tri mjeseca, uz to mi predstoji još pet sedmica odmora, a imam i 200 prekovremenih sati. Pored toga imamo pravo na paušalnu isplatu putnih troškova u iznosu od 300 franaka mjesečno, a smijem i da privatno koristim službeni auto. Prekovremeni sati nisu regulisani ugovorom, kao ni to šta se dešava sa putnim troškovima tokom otkaznog roka. Imam li još uvijek pravo na njih i moram li sada da idem na odmor? I šta se dešava sa službenim autom?

Regula Dick: Tokom otkaznog roka poslodavac je dužan da vam isplati ono što bi vam isplatio i za vrijeme trajanja radnog odnosa. Dakle vi još uvijek imate pravo na korišćenje službenog vozila bez novčane naknade. S obzirom na to da ste odredili paušalni iznos za putne troškove, on vam takođe mora biti isplaćen. Drugačije bi bilo jedino da ste dogovorili da će vam putni troškovi biti isplaćeni samo kao naknada za troškove koje možete da dokažete. Tokom otkaznog roka postoji pravo na odmor koje možete ili da iskoristite, ili da vam bude isplaćeno u novcu na kraju radnog odnosa. Na osnovu sudske prakse može se reći da vam otprilike jedna trećina otkaznog roka može biti odmor. Prekovremene sate ne morate koristiti, dakle, oni vam moraju biti isplaćeni.

(Work, 17.11.23)

Nezgodu: tri dana bez plate?

Nedavno sam imao nezgodu na poslu i zbog toga tri sedmice nisam bio sposoban za rad. Na mom obračunu plate dnevnicu osiguranja za slučaj nesreće jesu obračunate, ali djeluje da za prva tri dana nakon nesreće ne dobijam ništa. Da li je to moguće?

Myriam Muff: Ne. Jeste tačno da obavezno osiguranje za slučaj nesreće u skladu sa Zakonom o osiguranju za slučaj nesreće vašem poslodavcu tek od trećeg dana nakon nezgode mora isplatiti dnevnicu u visini od 80% osigurane plate. Međutim, to ne znači da vi prva tri dana treba da budete bez para. Obligaciono pravo naime predviđa da poslodavac sam isplati naknadu za platu, ukoliko osiguranje to čini tek nakon nekog perioda.

(Work, 3.11.23)

Obračun plate: mogu li ga tražiti od poslodavca?

Moj brat je početkom godine sklopio ugovor o radu na neodređeno, međutim do danas nije dobio pismeni obračun plate. Sada je u potrazi za novim stanom i vlasnik stana mu traži posljednja tri obračuna. Šta moj brat sada može da učini? **Gilles Sciboz:** U skladu s Obligacionim pravom poslodavac je u obavezi da zaposlenom izda pismeni obračun plate. On mora sadržati bruto i neto platu, kao i dodatke poput porodičnog dodatka, gratifikacije, prekovremenih sati ili naknada za posao na poziv. Ukoliko se neki od iznosa promijeni, mora se izdati novi obračun. Ako iznosi tokom cijele godine ostaju isti, prvi obračun je dovoljan. Vaš brat se treba obratiti svom poslodavcu i od njega tražiti potrebne obračune. Ukoliko poslodavac to odbije, vaš brat može tražiti arbitražu od nadležnog radnog suda.

(Work, 20.10.23)

«Horizonte» goes digital

Hilmi Gashi

Časopis «Horizonte» je pokrenut kako bismo naše kolege sa migrantskom pozadinom na njima bliskom jeziku informisali o dešavanjima u vezi sa migracijama i sindikalno-političkim aktivnostima. Sedam puta godišnje donosimo vam kvalitetne tekstove o GAV-u, platama, inicijativama, kao i intervju, portete i agende na BKS jeziku. Uz to u svakom broju odgovaramo na pitanja naših članova.

«Horizonte» se kao Unijin višezječni magazin pridružuje drugim Unijinim časopisima kao što su Work, L'Événement i Area. Zbog toga je ponekad malo teže «otkriti» ga. Ako neko ne čita Unijine novine i samo ih odloži sa strane, uopšte neće otkriti «Horizonte».

Digitalizacija kao nova šansa

U međuvremenu su se pojavili drugi brojni načini dolaženja do informacija. Digitalizacija i širenje društvenih mreža poput Fejsbuka, Instagrama i Tvitera otvorili su nove mogućnosti da dopremo do naših postojećih članova, kao i do onih potencijalnih. Ovaj

razvoj situacije je i nova šansa da Unija i «Horizonte» sa svojim višezječnim infomacijama dođu do više ljudi, i da te informacije prošire i po društvenim mrežama.

«Horizonte» će od 2024. godine četiri puta godišnje izlaziti u papirom, a tri puta u digitalnom obliku. Od 2025. najvjerovatnije još u samo digitalnom formatu.

Kako biste uvijek znali kada najnoviji broj izlazi u digitalnom formatu, potrebna nam je vaša aktuelna imejl adresa ili broj mobilnog telefona. Molimo vas da popunite odgovarajući formular, kako biste se besplatno registrovali na «Horizonte». Vaši lični podaci biće zaštićeni.

Registrujte se za «Horizonte»

Link i QR kod

Poštovani čitaoci Horizonte novina**Dragi naši članovi i oni koji to žele postati**

Darinka Filipovic

Ova godina je protekla u znaku velikih promjena. Promjene vezane za starosno osiguranje. Pomjeranje starosne granice za žene za godinu dana će biti i sukcesivno primjenjeno. Uveliko smo se borili da ne dodje do pomjeranja starosne granice za žene, međutim to je izglasano i sad nam predstoji da se dalje borimo da sav teret ne snose «obični ljudi». U narednoj godini predstoje glasanja vezana za starosno osiguranje. Ako se svi potrudimo da idemo na glasanje i glasamo za 13. starosnu penziju onda ćemo makar dijelom spasiti ionako mali budžet penzionera. Osim toga je bitno i glasanje protiv promjena koje idu na štetu «malih običnih ljudi» a to je glasanje za pomjeranje starosne granice za penzionisanje.

Budimo u toku i glasajmo ne pomjeranju starosne granice za penzionisanje. Svi mi migrantskog porijekla živimo u prosjeku znatno kraće od domaćeg stanovništva i pomjeranje starosne granice bi značilo uskraćivanje penzionerskih dana.

Značajna promjena u ovoj godini je i digitalizacija našeg lista Horizonte. Za ovaj pomak je potrebno da prijavite svoj mejl ili mobilni kako bi i dalje mogli da se na vrijeme i adekvatno informišete o svim zbivanjima koja nas prate.

Redakcija Horizonte novina želi Vama i Vašim bližnjima srećne predstojeće praznike i dobar start u Novu 2024. godinu!

D. Filipovic